

PJEVNIK "SLAVIMO BOGA"

Zalaganjem hrvatskog naddušobrižničkog ureda u Njemačkoj izišla je god. 1982. pjesmarica - molitvenik pod naslovom "Slavimo Boga" (koja je zatim doživjela više izdanja) a nedavno i orguljska pratnja (pjevnik) pod istim naslovom.¹ Priredili su je B. Dukić, Š. Šipić, M. Leščan, A. Bešlić i A. Drežnjak. Orguljsku pratnju priredio je M. Leščan. Pjesmarica je kao i pjevnik zadivljujuće lijepo opremljena, pa se vanjskim izgledom može uspoređivati s najljepše opremljenim pjesmaricama ne samo Evrope nego i cijelog svijeta. Veličina pjesmarice iznosi 155 x 105 mm, a pjevnika 220 x 300 mm. Debljina hrbata pjesmarice je 25 mm, a pjevnika 55 mm. Pjesmarica broji 831. a pjevnik 656 stranica. Korice su im od umjetne kože. Boja pjevnika je crvenkasto-kafena, a pjesmarice tamno-modra, ali veliki je broj uvezan i u korice crvenkasto-kafene boje. Na prednjoj korici i hrbatu utisnut je naslov "Slavimo Boga" na pjesmarici kurzivnim, a pjevniku tiskarskim zlatnim slovima. Na korici pjesmarice povrh naslova uzdiže se Otmjeno utisnut križ, a na korice pjevnika između naslova i hrbata sedam zlatnih prutova, koji simboliziraju sedam svetih sakramenata. Korice pjesmarice uokviruje vješto utisnuti obrub. Papir pjesmarice je tanak i postojan (biblijski), a pjevnika deblji i čvrst (imitacija pergamene). Tekst i notni zapisi savršeno su raspoređeni u okviru vanjskih i unutarnjih bijelih rubova pojedinih stranica tako da se čini, da gledaš neku grafiku a ne uobičajeni notni predložak (dojam je u pjevniku nešto slabiji).

Divnom izvanjskom utisku odgovara sadržaj svetih tekstova i brojnih napisa. Označeni su brojevima od 1 do 633. U pjevnik je uneseno nekoliko novih popijevki, pa on broji 705 naslova. Nekoliko popijevki je donešeno i u harmonizaciji dvaju skladatelja pa su takvi brojevi označeni kao *a* i *b*. Tekstovi i napjevi raspoređeni su u 13 većih poglavlja (*Temeljne istine kršćanske vjere, Molitva u životu kršćana, Red mise s narodom, Pjevane mise, Misne popijevke i pjesme, Pjesme kroz liturgijsku godinu, Zajedništvo svetih, Sakramenti u životu kršćanina, Služba za pokojne, Blagoslovine, Pobožnosti, Služba časova, Dodatak*). Tekstovi su po sadržaju trostruki: katehetski koji tumače vjerske istine i bogoštovne čine, način obavljanja bogoslužja i pjevanja, *molitveni* koji donose obrasce koje moli (svaki) vjernik u osobnoj pobožnosti, te mnoge liturgijske

1. Puni naslov pjesmarice glasi: *Slavimo Boga, hrvatski katolički molitvenik i pjesmarica*, Verlag Josef Knecht Frankfurt am Main (I. izd. 1982, IV. 1987). Naslov Pjevnika glasi: *Slavimo Boga s orguljskom pratnjom*, Frankfurt/am Main - Zagreb 1993. (Uvodnu riječ u svim izdanjima napisao je kardinal F. Kuharić)

obrasce koje moli svećenik obavljajući svoju službu, te *pjevne* koje vjernici pjevaju u bogoslužnim slavljinama. Tekstovi koji se pjevaju redovito su strofični, pa je notni napjev donesen samo za prvu kiticu, dok je tekst ostalih kitica tiskan bez napjeva u slobodnom prostoru pojedinih stranica. U pjevniku je izostavljen katehetski i molitveni sloj tekstova.²

Poučnih tekstova ima oko 88, molitvenih oko 87. Treba naglasiti da je sloj molitvenih obrazaca toliko širok da svećenici mogu pomoću njih obavljati sve liturgijske čine od misnog slavlja do blagoslova kuće, pa im ova pjesmarica-molitvenik može služiti kao *vade mecum* u obavljanju svećeničke djelatnosti. Tekstovi su tako "diskretno" uvršteni između notnih zapisa da se ne doimlje kako je to *molitvenik-pjesmarica*, već samo pjesmarica. Notni su napjevi oblikom raznovrsni. Tu su napjevi antifona, psalama, usklika, uzvika, pozdrava, himana, popijevki, šansona, a pronađe se i pokoji glazbeni oblik namjenjen zbornom ili solističkom pjevanju kao Zaječeva božićna pastorala "Oj pastiri amo hajte".

Zbir popijevki toliko je velik, da se s njim može "pokriti" sva bogoštovna slavlja bila ona crkvene godine ili prigodna. On pretpostavlja antologijski izbor najljepših i najuspjelijih hrvatskih popijevki objavljenih od prve tiskane pjesmarice Atanazija Jurjevića godine 1635., pa do hrvatskog crkvenog Kantuala iz god. 1934. i suvremenih priloga glazbenog časopisa "Sveta Cecilija". Takvih pjesmarica u povijesti hrvatskog naroda bilo je više, a pojavljuju se još u 14. stoljeću bez notnog zapisa, a od 17. stoljeća s notnim zapisima. U 17. stoljeću osim pjesmarice A. Jurjevića,³ nastala je još *Pavlinška pjesmaric*,⁴ u 18. stoljeću zagrebačka katedrala izdaje glasovitu "Citharu octochordu",⁵ čije su popijevke u 20. stoljeću postale uzor hrvatskim cecilijancima.

2. Najveći broj popijevaka ima kraću predigru, a neke i zaglavak ponajviše M. Leščana, ali i drugih skladatelja.
3. Naslov pjesmarice glasi: *Pisni za najpoglavitiye, najsvetije i najveselije dni svega godišća složene i kako se u Organe s jednim glasom mogu spivati napravljene po Atanasiv Georgicev, u Beču iz pritiskopisa Matea Formike Lito Gospodina Našega Isukrsta 1635.* To je prva pjesmarica u Hrvata s naznačenom orguljskom pratnjom.
4. Pjesmarica je izišla pod naslovom *Pavlinški zbornik 1644, Faksimil* (svezak 1), *Transkripcija i komentari* (svezak 2), Zagreb, 1991.
5. Potpuni naslov glasi: *Cithara octochorda seu cantus sacri latino-croatici, quos in octo partes pro diversis anni temporibus distributos ac choralis methodo adorantios pia sua munificentia prodire iussit alma, et vetustissima Cathedralis Ecclesia Zagrabiensis Zagrabiae, typis Antonii Reiner, Inclyti Regni Croatiae Typographi privilegiati, anno 1757.* U Beču je prvo izdanje izišlo 1701, drugo 1723. Zagrebačko izdanje, čini se, treba smatrati notnim prvotiskom u Hrvatskoj.

Značajni broj pjesmarica ugledao je svijetlo u 19. stoljeću (1850 *Napivi bogoljubnih crkvenih pisama*⁶ M. Jaića; 1858. *Kitice crkvenih pesamah s napevi P. Štoosa*;⁷ 1858. i 1864. *Crkvene pesme za školsku mladež i puk*⁸ J. Torbara i I. Stohla; 1860., *Crkvena lira*⁹ F. Pintarića; 1872., *Napevi crkvenih pesamah*¹⁰ Dj. Eisenhuta; 1891., *Starohrvatske crkvene popijevke*¹¹ V. Novaka; 1892., *Crkvena pjesmarica za srednje škole*¹² I. Strnada; 1895., *Pjevnik*¹³ K. Kinleina i V. Kolandera. U 20. stoljeću objavljene su 1909., *Crkvena pjesmarica za srednje škole*¹⁴ V. Novaka; 1911., *Hosana*¹⁵ S. Hadrovića; 1912, 1917 i 1919. *Hrvatski koralni i hrvatska crkvena pjesmarica*¹⁶ pjevačkog društva "Vijenac"; 1921., *Virgini Matri*¹⁷ Sestara Milosrdnica; 1931. *Magnificat*¹⁸ Hrvatske isusovačke provincije, te 1934. *Hrvatski crkveni kantual*¹⁹ glazbenog društva "Vijenac". Veliki broj popijevki objavljen je u glazbenom prilogu časopisa "Sveta Cecilija" od 1907. do danas.

Iz toliko velikog i značajnog broja zbirki crkvenih popijevki priređivači su izabrali one najljepše, kojima su pridodali brojene koralne himne, psalme, antifone i neke druge glazbene pučke oblike koje s lakoćom pjeva širi zbor vjernika. K tome su priređivači uvrstili u pjesmaricu i nekoliko njemačkih popijevki s namjerom da ih naši vjernici u iseljeništvu mogu pjevati kad prisustvuju obrednim slavljinama u njemačkim vjerničkim skupovima.

Unešene su i određene popijevke iz glagoljaške pjevačke tradicije, kao i neke pučke popijevke iz Bosne i drugih hrvatskih sredina koje nisu bile tiskane u navedenim zbirkama. Uvršteno je i pet pučkih misa, kao i koralne mise "de angelis"

6. Pjesmarica je izdana u Budimu i poznata je pod naslovom "Vinac".
7. Pjesmarica je izdana u Zagrebu *Berzotiskom Karla Abrechta*.
8. Pjesmarica je tiskana kako se navodi u tiskari *Jermenskog Manastira u Beču*.
9. *Crkvena lira* Fortunata Pintarića, čini se, nastala je, ali ju je prepisao F. Kuhač, pa bi se trebao prijepis čuvati u Kuhačevoj ostavštini.
10. Pjesmarica je tiskana u tiskari *Dragutina Albrechta* u Zagrebu.
11. Pjesmarica je tiskana u Dioničkoj tiskari u Zagrebu.
12. Pjesmarica je izišla u Zagrebu zalaganjem M. Divkovića.
13. Potpuni naslov glasi: *Pjevnik, kantuale crkvenih popievaka sabrali, uredili i izdali Karlo Kindlein prebendar prvostolne crkve i Vatroslav Kolandar, organista Prvostolne crkve, Zagreb 1895. Tisak Antuna Scholza u Zagrebu*.
14. Ne navodi se tiskara.
15. Pjesmarica je izišla 1911, a orguljaka pratnja 1914.
16. Hrvatski koralni su kao pjesmarica namjenjeni puku, a izdanje 1912 i 1917 orguljašima.
17. *Virgini Matri* je namijenjena pjevanju troglasnog ženskog zbora i izišla je kao priručnik za pjevače i orguljsku pratnju.
18. *Magnificat* je izišao bez orguljske pratnje.
19. Hrvatski crkveni kantual tiskan je u Jugoslavenskoj tiskari u Ljubljani.

i "Mundi" s latinskim i hrvatskim tekstovima. U pjesmarici se nalazi još i 30 najljepših međunarodnih duhovnih šansona, te koralna *misa za pokojne* i niz drugih koralnih oblika koji se pjevaju u došašću i svetom tjednu. Popijevke su u pjevniku donešene u uzornoj harmonizaciji autora preuzetih iz spomenutih zbirki, ali ih ima i 110 M. Leščana koji je priredio notni dio pjesmarice. Harmonizacije Mate Leščana su uzorne, ali postavljaju na orguljaše prilične tehničke sviračke vještive, jer neke, čini se, ni najspremniji orguljaši neće moći svirati "a prima vista". Konačni sud o tome dat će javna kritika, nakon što budu proučene.

Pjesmarica je izdana u pravi čas, kada je na II. vatikanskom saboru Crkva definitivno usvojila pučku popijevku kao osnovni liturgijsko-glazbeni izraz, što su reformatorske crkve ozakonile još u 16. stoljeću. Tim činom napokon je ozakonjena crkveno-glazbena praksa i tradicija pjevanja na hrvatskom jeziku u kontinentalnoj Hrvatskoj koja se gajila u zagrebačkom liturgijskom obredu, i ona primorske Hrvatske "glagoljaška". Duga i slavna tradicija pučkog pjevanja u Hrvata namrla je ogromno glazbeno blago pučke popijevke, koja je u ovoj pjesmarici bljesnula pravim iskonskim sjajem. Estetska vrijednost ovoga blaga je golema. Osobito se to odnosi na fundus božićnih popijevki koje brojem i ljepotom nadmašuju sve što je u tom sloju popijevke nastalo drugdje u Evropi. Od ostalog sloja svakako treba istaći desetak psalama koji se pjevaju iza prvog čitanja u misi A. Klobučara, M. Leščana i LJ. Galetića koji spadaju među najuspjelija skladateljska ostvarenja pučkog izraza našeg vremena.

Naddušobrižnički hrvatski ured za inozemnu pastvu ovim izdanjem zadužio je hrvatski narod, podigavši trajni spomenik hrvatske pučke popijevke čiji su temelji postavljeni već u davna vremena u hrvatskom narodu, kako to dokazuju i povijesni izvori kao onaj iz 1177. gdje se opisuje da su Zadrani uveli papu Aleksandra III u svoju katedralu uz pjevanje bezbrojnih *lauda* i *kantika* koji su se Zadrom razlijevali u hrvatskom jeziku, ili onaj iz Dubrovnika (iz 1580.) kada je talijanski povijesničar S. Razzi zapisao da narod iz dubrovačke okolice na blagdan patrona grada Svetog Vlaha hodočasti u bratimskim skupovima pjevajući popijevke s prelijepim hrvatskim napjevima.

Pjesmarici se ne bi mogla postaviti nikakva ozbiljna zamjerka. Pjevniku će pak orguljaši prigovoriti debljinu oblika koji jedva da može pravilno ležati na notnim postoljima, predložke koralnih harmonizacija zapisane dosada neuobičajenim notnim pismom (točkicama), te pokoju prezahtjevnu harmonizaciju M. Leščana²⁰.

20. Pjesmarica za puk oblikom i sadržajem je gotovo idealna, ali čini se ipak nedostupna svakom hrvatskom vjerniku zbog cijene, pa bi za široki sloj vjernika trebalo napraviti "Slavimo Boga" *brevis*, koja bi bila svima dostupna. Pjesmarica se može kupiti u Zagrebu po cijeni od 50.000 HRD.